

HVOR GÅR VERDEN?

Samfunnsfag, første og andre time

Hensikten med disse timene er å gi elevene en oppdatert oppfatning av hvordan det står til i verden i dag, og hvordan utviklingen har vært de siste 25 årene, og peke på noen av utfordringene vi fortsatt står foran. Videre skal elevene bli kjent med FNs bærekraftsmål – en felles internasjonal dugnad for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Målsetninger for timene:

- Elevene skal ha oppdatert kunnskap om verdens utvikling og kunne reflektere over årsaker til at folk flest tror det står så mye dårligere til med verden enn det som faktisk er tilfelle.
- Elevene skal gjøre seg kjent med og anvende landstatistikk fra FN for å studere utviklingen over tid i forskjellige land, og reflektere over styrker og svakheter ved statistikken.
- Elevene skal ha et godt overblikk over de utviklingsutfordringer vi fortsatt står overfor
- Elevene skal være kjent med FNs 17 bærekraftsmål og kunne reflektere kritisk over sammenhengen mellom disse

Plan for timen:

Skoletimene består av til sammen seks komponenter.

- En kort individuell test («sjimpansetesten»)
- En forklarende videoreportasje
- En interaktiv statistikkoppgave (gruppearbeid)
- En introduksjon til bærekraftsmålene (video og skriv som lærere kan ta utgangspunkt i)
- En gruppeoppgave om bærekraftsmålene
- En oppsummerende video om bærekraftsmålene, samt alternative gruppeoppgaver/leker

Disse brukes best i sammenheng, men det er også mulig å bruke kun enkeltkomponenter, for eksempel «sjimpansetesten» eller statistikkoppgaven. Det er spesielt viktig å sette av nok tid til statistikkoppgaven.

Du trenger:

- Utskrift av sjimpansetest til alle elevene
- Projektor og PC med internettilgang.
- Utskrift av oppdragsark til gruppeoppgave (statistikkoppgave).
- Sett med ikoner til gruppeoppgave om bærekraftsmålene.

Test, oppdragsark og ikonsett lastes ned fra nettsidene.

Kjøreplan

Del 1: «Sjimpansetesten»

Elevene får utdelt hvert sitt ark med åtte spørsmål på. De skal krysse av for det svaralternativet de tror er riktig. Elevene har ikke forutsetninger for å vite svarene, så det er viktig å presisere at de kan gjette.

Når elevene er ferdige med å svare på testen (bør ikke ta mer enn maksimalt fem minutter) er det på tide å gå gjennom svarene i plenum. Man kan for eksempel gjøre det i form av håndsopprekning («hvor mange tror det er svaralternativ A, svaralternativ B osv.»).

Det vil sannsynligvis vise seg at de fleste svarer feil på samtlige spørsmål. Forklaringen på dette blir gitt i den forklarende videoen i del 2.

Del 2: Forklarende videoreportasje

Statistisk vil de fleste svare feil på de fleste spørsmålene i testen i del 1. Forklaringen på dette fenomenet gir vi i en videoreportasje (reportasjen ligger på hjemmesidene). Filmen varer i 6 minutter og 37 sekunder.

Kort forklart: Den svenske forskeren Hans Rösling har funnet ut at folk flest i Vesten har så lite kunnskap om utviklingen i resten av verden, at det er større sjanse for at en sjimpanse, som velger helt tilfeldige svaralternativer, svarer rett enn folk flest (1/3 rett i snitt).

Alle som hadde tre eller flere riktige svar kan altså skryte på seg å være smartere enn en sjimpanse 😊.

Del 3: Statistikkoppgave

I denne delen skal elevene få øve seg i å bruke statistikk for selv å finne fram til utviklingsdata. Vi skal ta utgangspunkt i tre land hvor NLM har misjonsprosjekter, samt Norge, for å se litt på hvordan utviklingen har vært i disse landene de siste 25 årene.

NB! Denne oppgaven krever god forberedelse fra deg som er lærer:

- *Gjør deg kjent med det interaktive statistikkverktøyet før elevene prøver seg, slik at du er kjent med funksjoner og visning av grafer (se mer informasjon nedenfor).*
- *Sørg for å ha PC med internettilgang tilkoblet projektor, og se til at alle elevene/gruppene har tilgang på PC/nettbrett med internettilgang.*
- *Åpne link til statistikkverktøy fra hjemmesiden eller gå direkte til <https://temalandstats.firebaseio.com/>. Velg «NLM-statistikk» fra rullegardinmenyen i det øverste feltet. I det andre feltet kan du skrive inn et valgt navn på klassens prosjekt (for eksempel «Sygna2017» - det er ingen begrensninger). Når oppgaven gjennomføres i klassen må elevene logge seg inn med det brukernavnet læreren har valgt, slik at alle jobber i det samme prosjektet.*
- *Når du har gjort dette og trykt «enter» kommer du inn på siden hvor elevene skal registrere statistikken de finner fram til gjennom gruppeoppgaven.*

- *For å spare tid på forklaringer i plenum, har vi laget oppdragsark som kan deles ut til åtte forskjellige grupper. Her blir det gitt en enkel oppskrift på hvordan de enkelte gruppene skal gå fram for å løse sine oppgaver. Til sammen skaffer de åtte gruppene all informasjonen som trengs for å vise de forskjellige grafene i statistikkverktøyet.*
- *NB! For å vise grafene, kreves det et passord som bare læreren har tilgang til: **5825***
- *For at gjennomgang av de forskjellige grafene i plenum skal bli så god som mulig, bør lærer ha gjort seg godt kjent med fasit og refleksjonsspørsmål (se nedenfor).*

For å løse oppgaven må altså klassen deles inn i åtte grupper. Hver enkelt gruppe får utdelt et **oppdragsark** med en oppskrift på hva de skal gjøre. Til sammen skal gruppene finne fram statistikk fra Globalis.no innen fire forskjellige kategorier (fattigdom, helse, utdanning og økonomi) i de fire landene, og plote informasjonen inn i det interaktive grafikkverktøyet <https://temalandstats.firebaseio.com/>

Det interaktive grafikkverktøyet generer grafer som kun læreren har tilgang til. Når alle gruppene er ferdige med å plote inn informasjonen på nettsidene, er det på tide å vise resultatene og reflektere over disse i plenum. Vi anslår at oppgaven vil ta inntil 45 minutter.

Fasit og gjennomgang av resultater fra statistikkoppgaven lastes ned direkte fra hjemmesiden.

Oppdragskort lastes ned direkte fra hjemmesiden.

Oppsummering/konklusjon del 1 – 3

Ser verden annerledes ut etter disse oppgavene? Vi håper det. De siste tiårene har det nemlig vært stor framgang i de fleste land. Det skal vi glede oss over!

Samtidig står vi fortsatt overfor store problemer: Fortsatt lever over 800 millioner mennesker i ekstrem fattigdom, og avstanden mellom de rike og de fattige øker stadig – og klimaendringer truer levegrunnlaget til stadig flere.

I den neste delene skal vi derfor se nærmere på FNs nye bærekraftsmål, en tiltaksliste for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030, som alle FNs medlemsland har forpliktet seg til.

Del 4: Introduksjon til bærekraftsmålene

Bakgrunn – hva er FN og bærekraftsmålene?

Etter to verdenskriger på begynnelsen av 1900-tallet, så man behov for å lage en organisasjon som sikret fred. Man mente at den beste løsningen var at landene kom sammen og snakket om ulike problemer, før det ble en voldelig konflikt av det. Forente Nasjoner (FN) ble derfor opprettet 24. oktober 1945.

51 land skrev under på FN-traktaten, og antall medlemsland økte raskt. I dag er alle suverene (selvstendige) stater unntatt Vatikanstaten medlem, noe som utgjør 193 medlemsland.

Hovedoppgaven til FN er å sikre fred mellom stater og jevne ut økonomiske og sosiale forskjeller i verden. -Det er et viktig prinsipp at alle mennesker skal ha grunnleggende rettigheter, uansett hvilket land de bor i. For å sikre dette, vedtok man FNs verdenserklæring om menneskerettigheter i 1948. Det har vært flere oppdateringer av disse, og de kalles gjerne bare for «Menneskerettighetene».

Når alle landene sitter sammen i FN, vedtar de konvensjoner og traktater. Det er ikke alltid at en stor forsamling greier å bli helt enige, og for at et land skal være forpliktet til å følge konvensjonene og traktatene, må landet selv godta at disse reglene skal gjelde i sitt eget land. - De må altså skrive under på den nye konvensjonen/traktaten, noe som heter å ratifisere den. Da gjelder det FN har bestemt over det landets lover, slik at ingenting landet gjør skal bryte med denne konvensjonen/traktaten.

I år 2000 vedtok FN «Tusenårsmålene», som ble underskrevet av alle medlemsstatene. Man satte seg mål som skulle nås innen 2015 for å bekjempe fattigdom. Det var mål som: redusere barnedødeligheten, sikre utdanning for alle, styrke kvinners stilling, stoppe spredning av HIV/AIDS, Malaria og andre dødelige sykdommer og så videre. Målene gjorde at det var veldig stor fremgang i mange land, og selv om man ikke nådde alle målene, mente FN at dette var en god måte å jobbe på for å få gode resultater. Man lagde derfor bærekraftsmålene, som skal gjelde fra 2015 til 2030.

Bærekraftsmålene skal utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. De består av 17 mål og 169 delmål.

Flere kritiserte Tusenårsmålene for å fokusere på symptomene av fattigdom, og ikke årsakene. Det vil si at man bare så på de problemene som var oppstått på grunn av fattigdom, og ikke hva som var grunnen til at det var så mye fattigdom. Bærekraftsmålene handler derfor om hva vi må gjøre for at ingen mennesker skal være fattige. De har et positivt fokus, det vil si at de fokuserer på det gode man vil oppnå istedenfor det negative man vil kjempe imot. Eksempler på bærekraftsmål er: god utdanning, god helse, rent vann og gode sanitærforhold, mindre ulikhet og så videre.

Film: Last ned introduksjonsfilmen om bærekraftsmålene fra hjemmesiden og spill den for elevene. Den varer bare i 1 minutt og 48 sekunder.

Del 5: Gruppeoppgave

Del klassen i grupper på 3-4 elever og del ut et sett med ikoner til hver gruppe. Gruppene får i oppgave å lage en prioritert rekkefølge av bærekraftsmålene, og presentere/argumentere disse for klassen. Sammenlign de forskjellige gruppernes prioriteringer.

Hensikten med oppgaven, foruten å bli kjent med selve bærekraftsmålene, er å vise de komplekse sammenhengene mellom de forskjellige målsetningene og å kunne reflektere kritisk over disse.

Mulige spørsmål til refleksjon i plenum:

- Var det lett å rangere bærekraftsmålene?
- Er det realistisk å nå målsetningene innen 2030?
- Hvordan ligger Norge an med tanke på å nå målene?
- Må vi i Norge ofre noe for at målene skal nås?

Del 6: Oppsummerende film

Når gruppeoppgaven er unnagjort, er det på tide å vise en oppsummerende film (tilgjengelig fra våre nettsider). Det tar 2 minutter og 16 sekunder.

Hvis tid: leker om bærekraftsmålene:

Dersom det blir tid, kan dere prøve en lek for å huske bærekraftsmålene bedre. Lekene er en vri på leker som sikkert allerede er godt kjent for mange.

Balansekunst med bærekraftsmålene

Organisering: Del elevene inn i grupper der det er 4-6 elever i hver gruppe. Det er viktig at det er likt antall elever i hver gruppe. Hver gruppe får utdelt et A3-ark. Gi elevene beskjed om å pugge ett bærekraftsmål hver, både med nummerering og tekst.

Regel: Elevene skal stå på arket, uten å berøre gulvet med noen av kroppsdelene (det er lov til å stå på en fot, støtte en arm nedi gulvet på arket, holde i hverandre, løfte hverandre osv, men det kan elevene finne ut av selv etter hvert som oppgaven føles «umulig»)

Utførelse: Legg A3-arket på gulvet. Alle på gruppen skal stå på arket uten å berøre gulvet. De må stå lenge nok til at alle på gruppen kan si sitt bærekraftsmål høyt. Ta en og en gruppe av gangen, slik at alle kan se på og høre bærekraftsmålene. Etter at de har greid dette, brettes arket på midten og de prøver på nytt. Arket brettes på midten så mange ganger gruppen greier. Vinneren er den gruppen som greier å brette arket flest ganger.

Gruppere seg etter bærekraftsmålene

Organisering: Læreren står med en lapp med oversikt over alle bærekraftsmålene med nummerering. Det må være noe fri gulvplass, så pulter og stoler bør skyves ut til sidene. Elevene går fritt rundt på gulvet.

Regel og utførelse: Læreren roper ut et bærekraftsmål etterfulgt av nummeret det har. F.eks: «God helse!... 3» Når elevene hører tallet, skal de finne sammen med andre elever slik at de blir en gruppe på 3. De setter seg så ned på gulvet. De elevene som ikke har en gruppe, er ute av spillet. Elevene som er med videre, reiser seg så og går rundt i rommet igjen. Neste gang kan læreren rope f.eks. «Ren energi for alle!... 7» og elevene må finne en gruppe på 7. Når det er to elever igjen, utpekes disse som vinnere.

Oppsummering/konklusjon

I denne timen skal elevene ha stiftet bekjentskap med FNs nye bærekraftsmål, som gir en god oversikt over de utviklingsoppgavene verden fortsatt står overfor. Bærekraftsmålene er noe alle nasjoner som er representert i FN forplikter seg på. Men hva er egentlig bistandens plass i dette globale mylderet? Hvordan ser norsk bistand ut? Ja, hva går egentlig bistand ut på? Det skal vi se på i den tredje og siste timen.